
HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

SZEMES BETTINA

Élet elleni bűncselekmény nyomozása és a média

2008. július 21-én *Galgagyörk*ön történt a romák elleni első támadás. Személyi sérülés nem történt. Ekkor még a rendőrség egy szerelmi viszályt sejtett a támadás hátterében. Augusztus 8-án *Piricse* következett. Két, cigányok lakta házra dobtak Molotov-koktét, majd az egyik házból menekülő nőre rálöttek. *Nyíradony-Tárnapusztán* kétszer lőttek egy ház ablakára, sérülés nem történt. 2008 szeptemberében *Tarnabodon* csaptak le, de tévedésből nem olyan házakra törtek, amelyekben romák laktak. Az első támadások közös jellemzője az volt, hogy korábban mindegyik település szerepelt a médiában a romák és nem romák közötti feszültség miatt. Az első esetben egy cigány és egy magyar család közötti viszály miatt kivonult a Magyar Gárda. *Piricsén* halálra éhezettek egy gyermeket, *Tarnabodon* pedig egy háromfős rablóbanda megvert egy férfit, aki belehalt a sérüléseibe. (*Tárnapusztá* e szempontból kivétel, mert nem tudatosan választott helyszín volt, az egyik elkövető éppen arra autózott, meglátta a romák lakta házsort, és tüzet nyitott.) Ekkorra már mindenkiben tudatosodhatott, hogy összefüggnek a támadások, de még mindig folyt a találgatás, hogy etnikai jellegű támadásokról van-e szó, vagy sem. A november 2-i támadás két emberélelet követelt: *Nagycsécsen* csaptak le két házra Molotov-koktéllal és fegyverekkel. Az újságokban és a híradókban sorra jelentek meg a cikkek, riportok, a cigányság félt a további támadásoktól, a rendőrség nagy erővel nyomozott – de nem volt még gyanúsított.

A kiskunlacházi gyilkosság

A 14 éves *H. Nóra* november 22-én, szombaton este a barátaival a kiskunlacházi művelődési házba indult szórakozni, ahol egy zenés-táncos mulatságot tartottak. Nagyrészt vele egyidős fiatalok buliztak, közülük igen sokan ismerték. *H. Nóra* kitűnt a tömegből, főként a szépsége és a táncudása miatt. Több fiúnak is tetszett, sokakkal táncolt az este folyamán, de közelebbi kapcsolatba nem került senkivel, hiszen van barátja. Jól érezték magukat, némi alkoholt is ittak. Majd a lány baráti köréből egyre többen indultak haza, a buli a végéhez közeledett. A barátnője felajánlotta, hogy autójával hazaviszik,

mások, hogy hazakísérik, de ő nemet mondott. Majd kisebb vitába keveredett az egyik barátjával, végül úgy döntött, egyedül indul haza a művelődési háztól mindössze négy-öt száz méterre lakó rokonához. Hajnali negyed három körül, sűrű hóesésben, mínusz két-három fokban vágott neki a körülbelül ötperces útnak.

Vasárnap reggel a család kétségbeesetten telefonálta körbe H. Nóra ismerőseit, barátait, nem tud-e róla valaki, mert nem érkezett haza a buliból. Mivel senki sem tudta, merre lehet, apja, H. Dénes bejelentette az eltűnését a Ráckevei Rendőrkapitányságon. A délutáni órákban már a családtagok, ismerősök, helyi polgárok és a rendőrök együttes erővel keresték a lányt. 23-án, vasárnap, az esti órákban az apja találta meg a holttestet a művelődési házhoz közeli kiserdőben.

Az első nyomozati cselekmények

A rendőrség még aznap tájékoztatott az esetről, így már este megjelentek az első részletek az interneten, a híradókban.

Másnap a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság sajtóközleményt adott ki, amelyben röviden és tényszerűen közölte a történetet, továbbá azt is, hogy az idegenkezűség nem zárható ki, így emberölés büntette miatt folyik a nyomozás.

A riporterek és újságírók megrohmozták a szóvivőt, de a nyomozás érdekében a sajtóközleményben adott információkon kívül a rendőrség részleteket nem árulhatott el. A tévéhíradók mindegyike beszámolt a bűncselekményről, szinte mindegyikük hitelesen, a közleményben szereplő adatokra építve, egyedül a Hír TV tért el ettől. Ez az első tévéműsor, amelyben felvették, hogy a lányt esetleg megerőszakolták.

Olyan információk jutottak az újságírók birtokába, amelyeket a rendőrség szándékosan, nyomozati érdekből próbált titokban tartani. A rémült helyi lakosok valószínűleg nem is sejtették, hogy a nyilatkozataikkal nem segítik, hanem hátráltatják a nyomozást. Ezek után már megállíthatatlan volt a lavina, a bulvárlapok azonnal lecsaptak egy-egy meggondolatlan kijelentésre vagy „kiszivárgott” információra, és óriási címlapsztorikat kerítettek belőlük. Mindegyik inkább a találgatásokra épült, semmint a hiteles tényekre.

A nyomozást 2008. november 24-én rendelték el. A Kinizsi Pál út és a Dobó István utca kereszteződéséhez közeli kiserdőben a rendőrség helyszíni szemlét tartott, és jó néhány értékelhető nyomot találtak. A nyomkövető ku-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

tya azonban mindössze néhány méternyire jutott a helyszíntől a Dobó István utca irányába. Megkezdték a tanúkihallgatásokat.

November 25-én a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Életvédelmi Alosztályán nyomozó csoport alakult az ügy felderítésére. Azonnal elkezdték a lehetséges elkövetők feltérképezését. A boncoláskor megállapították, hogy H. Nóra halálát a légutak leszorítása következtében kialakuló fulladás okozta.

A rendőrség megosztott a médiával néhány információt, hiszen az emberek igényelték az esettel kapcsolatos híreket.

A sajtó egyértelmű, tömör tájékoztatást kapott, ezek tévhitekre, találgatásokra nem adhattak alapot. Bár a rendőrség ezek után nem közölt újabb információkat, a bulvárlapokban egyre érdekesebb hírek és részletek jelentek meg. Próbálták továbbra is fenntartani az érdeklődést, így hát elsődlegesen az olvasók érzelmeire akartak hatni.

November 26-án a kiskunlacházi képviselő-testület rendkívüli ülést tartott, ahol egyebek között határozott arról, hogy a település a saját halottjának tekinti H. Nórárt, így a testület magára vállalja a felmerülő összes költséget. A helyi bűnözés visszaszorítása érdekében döntöttek a térfelügyelő rendszer kiépítéséről és a helyi polgárőrség megerősítéséről. Mindezekon kívül a képviselő-testület egymillió forintot ajánlott fel a nyomravezetőnek. Habár ezzel a felajánlással a rendőrség munkáját próbálták segíteni, a bulvárhíradások torzítása miatt mégsem az együttműködés irányába tett lépésként értékelte a gesztust a nagyközönség.

A faluban és a környező településeken az a hír járta, hogy kiskunlacházi vagy peregi cigányok voltak az elkövetők.

Már két nappal a gyilkosság után „konkrét” tények birtokában voltak a helyiek, és egyre több emberhez jutott el jó néhány, minden alapot nélkülöző történet. A nyomozó hatóság egyértelműen cáfolta a megjelent pletykákat, ennek ellenére újabb kitalált történetek láttak napvilágot, továbbá több fórumon is írtak arról, hogy megvannak az elkövetők, öt cigány férfit gyanúsítanak.

A tanúkihallgatások és az adatgyűjtés folyamatos volt, de gyanúsított kihallgatás nem történt, a rendőrség ekkor sötétben tapogatódzott.

Fáklyás felvonulás

Demonstráció az erőszak ellen az életért jelmonddal november 29-én, szombaton, Kiskunlacházán fáklyás felvonulást tartottak a művelődési háztól a kiserdőig. A megemlékezésen több mint háromezren vettek részt, a leginkább helyi és környékbeli lakosok. Kivonultak a Góji motorosok és kétszáz-

zan-háromszázan a Magyar Gárdából. A rendőrség nagy erővel volt jelen, de csupán néhány tüntetőtől foglalnak le közbiztonságra veszélyes szűrő-vágó eszközt.

A demonstráció *Répás József* polgármester beszédével kezdődött, amelyet nyílt levélnek szánt, és a köztársasági elnöknek, a miniszterelnöknek és a többi közjogi méltóságnak címzett. Beszédében kemény szavakat használt, és érezhető volt, hogy a gyilkosságért ő is a környékbeli romákat teszi felelőssé. A „*Kiskunlacházán elég volt a roma erőszakból*” kijelentése még tovább rontotta az amúgy is feszült helyzetet, megágyazva ezzel a média újabb megalapozatlan cikkeinek. A helyi közbiztonság megerősítése érdekében a polgármester követelte a polgárőrség hatáskörének kibővítését, állandó rendőrőrs felállítását, valamint hogy szigorúbban büntessék az erőszakos bűncselekmények elkövetőit. Az elhangzott beszéd nagy visszhangot kapott, még nagyobb terhet téve ezzel az eljáró hatóságra.

December elsején utolsó útjára kísérték H. Nórát, a család kérésére a saját teljesen kizárták a temetésről.

A Sztojka család története

A helyi lakosok hamar összekapcsolták a Sztojka család három fiatal fiú tagját a bűncselekménnyel. Szerintük a „*kiskunlacházi cigánysoron ők a főnökök*”, és már többször is összetűzésbe kerültek a törvénnyel. A nyomozás vezetője azt mondta nekem, hogy már az elejétől „valahogy tudták, érezték”, hogy az elkövető helyben vagy a közelben lakik. A rendőrség első számú verziója szerint az elkövető ott volt a művelődési házban azon az éjszakán, vagy legalábbis ismerhette az áldozatot. Ezért első lépésben feltérképezték azoknak a körét, akik részt vettek a bulin. A kihallgatásokon a szűk baráti körtől indultak, és mindenki ismert még valakit, akik további embereket ismertek, és így személyről személyre haladva végül sikerült eljutni mindenkire, aki ott volt. Sorra zárták ki az embereket, számos poligráfós vizsgálatot elvégeztek, DNS-mintát rögzítettek. A telefonszolgáltatóktól lekérték H. Nóra telefonjának forgalmát három hónapra visszamenőleg. A Kiskunlacházát lefedő átjátszótoronyok cellainformációit is beszerezték a releváns időszakra vonatkozóan. A szolgáltatók által küldött anyag óriási adathalmaz volt, mivel H. Nóra a három hónap alatt sok hívást és üzenetet váltott, az átjátszótoronyok pedig temérdek hívószámot rögzítettek. Mivel a település az 51-es főút mellett fekszik, még nehezebb volt az értékelés, mert az éjszakai és hajnali órákban is sok az átutazó. Azokat az internetes közösségi oldalakat is ellenőrizték, amelyekre H. Nó-

ra regisztrált. Megkeresték az ismerőseit, akik valamiért szóba jöhettek, akivel haragban állhatott, vagy fiúkat, akiknek tetszett. Többször kihallgatták az akkori barátját, de hamar kiderült, hogy nem volt köztük vita. November 22-én készült néhány fotó H. Nóráról és a barátairól, ezeket a rendőrség beszerezte, és később igen fontosnak bizonyultak.

Szülei leírást adtak a ruházatáról és az általa viselt kiegészítőkről, ékszeréről. Amikor megtalálták a lányt, hiányzott a táskája, az abban lévő telefonja, az iratai, és az a két nyaklánc sem volt meg, amelyet viselt akkor, amikor otthonról elindult. A művelődési házban készült fotókon már csak egy lánc volt a nyakában. Amikor erre fény derült, a rendőrség sajtóközleményt adott ki a nyakláncok fényképével, mert úgy gondolták, talán értékesítették, átadták valakinek, és ezáltal közelebb kerülhetnek az elkövetőhöz. Mivel úgy tűnt, hogy az elkövető mégsem a buli vagy az ismeretségi kör alapján kapcsolódik a lánynak, még nagyobb körre terjesztették ki a nyomozást. Felkeresték azokat, akik a munkájukból adódóan abban az időintervallumban járhattak arra, amerre H. Nóra. Megkeresték a pékségek autóin, kenyereskocsjain dolgozókat, a kamionsofőröket, biztonsági őröket, a környéken dolgozó alkalmimunka-vállalókat, építkezési cégeket. Feltérképezték azokat, akik korábban nőket inzultáltak. Megkeresték a büntetés-végrehajtási intézeteket, hogy igazolják azoknak a fogvatartottaknak a hollétét, akik a környéken laknak, és esetleg abban az időben kaptak eltávozást. Az eltelt egy-másfél hónapban száznál is több tanút hallgattak ki, tucatjával küldték a DNS-mintákat a szakértői intézetnek.

Poligráfos vizsgálatból is jó néhányat végeztek, a több kétes eredmény miatt további nyomozási cselekményekre volt szükség, de végül mindenkét kizártak. A Sztojka család három tagja önként vállalta a hazugságvizsgálatot, és december 1-jén egyértelműen kiderült, hogy nem volt köztük a cselekményhez.

A rengeteg munka ellenére nem volt gyanúsított, és csak telt az idő. A rendőrség mind több embert állított rá az ügyre, természetesen haladtak előre, és tudták, hogy előbb-utóbb megtalálják az elkövetőt.

Kövér László sajtótájékoztatója

December 5-én a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság kiadott egy sajtóközleményt, amelyben cáfolta, hogy a három Sztojka-fiú emberölés ügyében történő meghallgatása gyanúsított kihallgatás lett volna. Röviden ismertette a nyomo-

zás menetét: folyamatban van a sértett kapcsolatrendszerének feltérképezése, zajlanak a tanúkihallgatások, számos szakértő kirendelésére került sor.

Ezen a napon tartott sajtótájékoztatót a közbiztonságról *Kövér László*. Rögtön a beszéd elején kitért a Kiskunlacházán történetekre, az ottani közhangulatra. A Fidesz választmányi elnöke szerint „*A rendőrség nem képes teljesíteni elsődleges feladatát*”. Szerinte az állam demoralizálja a rendőrség szervezetét azzal, hogy óriási anyagi és létszámihiányt teremt. Kiemelte, hogy a Kiskunlacházával szomszédos Ráckeve, Szigetszentmiklós környete és Budaörs környéke a legfertőzöttebbek közé tartozik, és hogy ezekben a régiókban ugyanannyi rendőr teljesít szolgálatot, mint 1990-ben. Beszélt a rendőrök pályaelhagyásáról, elmondta, hogy a rendőrségnél az átlagéletkor harminc év körül mozog. Az állomány korösszetételének változásáért az ésszerűtlen nyugdíjkezelvényt kárhoztatta. Hozzátette, hogy az állomány szakmai értelemben „*kivéreztetett*”, mert a rutinos, ereje és tudása teljében lévő tapasztalt rendőrök mennek nyugdíjba. Kövér László bírálta az akkori rendőrfőkapitány, *Bence József* munkáját is, mondván: „*lényegtelen dolgokkal foglalkozik a valós problémák megoldása helyett*”. Szerinte ezzel a hozzáállással lovat adnak a bűnözők alá, akik megfélemlítik az embereket. Az elkövetőket pedig nem védeni kellene megélhetési bűnözés címszó alatt, hanem börtönbe vetni. „*[a kormány] a bűnözés egyre súlyosbodó problémájába erőnek erejével etnikai motívumokat akar keverni, úgy gondoljuk, hogy ez a szándék a magyar társadalom további dezintegrációjára, megosztására, a feszültségek előbb-utóbb kezelhetetlenné válására vezetnek.*” Zárógondolata: mindenkinek joga van a védelemhez, és senkinek sincs joga ahhoz, tartozzon bármely kisebbségi, vallási, etnikai csoporthoz, hogy büntetlen maradjon, ha bűncselekményt követ el. Álláspontja szerint ennek biztosítására a kormány, a kormányfő, a belügyminiszter, a rendőrfőkapitány és a rendőrség nem képes.

Bence József válasza

Az országos rendőrfőkapitány a *hvg.hu*-nak adott interjújában reagált a Fidesz politikusának beszédére. Bence József elismerte, hogy az akkoriban történt erőszakos bűncselekmények nagy közfelháborodást keltettek, de úgy gondolja, az embereknek nem kell félniük az utcán. Ezt az állítását statisztikai adatokkal támasztotta alá.

„*Természetesen más a statisztika és más az emberek szubjektív biztonságérzete, de az, hogy valaki a lét- vagy anyagi biztonságát érzi veszélyben, nem feltétlenül kapcsolódik a közbiztonsághoz.*” Hozzátette, hogy azokon a

településeken, amelyeken a közelmúltban súlyos kimenetelű bűncselekmények történtek, huszonnégy órás ellenőrzést rendelt el, és intézkedett a körzeti megbízottak számának növelésére. Az interjúban kitért a szervezeten belüli további átalakításokra, arra a javaslatra, miszerint a rendőrképzésben a gyakorlatok számát szeretnék növelni, és kijelentette, hogy a rendőrség „szívesen fogadja” az emberi és anyagi forrásokat. Végül szűkszavúan nyilatkozott a közelmúltban történt, nagy visszhangot kapó bűncselekményekről, köztük a kiskunlacházi gyilkosságról is. Cáfolta, hogy a három roma fiatal volt az elkövető, ők a rendelkezésre álló bizonyítékok és a poligráfós vizsgálat alapján kizárhatók.

Nyomravezetői díj felajánlása

Az eltelt két és fél-három hónapban folyamatosan küldték a DNS-mintákat vizsgálatra. A barátok, ismerősök feltérképezése a végéhez közeledett, az eddig meghallgatott 336 ember tanúvallomása alapján pontos képet kaptak a nyomozók a gyilkosság éjszakáján történekről. Mégsem találtak az elkövetőre konkrétan utaló jelet. H. Nóra egyedül indult haza, ezután többé senki nem látta senki élve. Mivel a lehetséges elkövetők nagy részét már kizárták, koncepcióváltásra volt szükség. Még mindig bíztak abban, hogy az elkövető valamiképp kötődik Kiskunlacházához, és nem csak átutazóban járt arra. A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztályán úgy döntöttek, felosztják a települést kisebb régiókra, és a nyomozók házról házra járnak majd.

Az országos rendőrfőkapitány 2009. február 20-án sajtóközleményt adott ki, ebben a kiskunlacházi gyilkosság elkövetőjének megtalálása érdekében tízmillió forintot ajánlott fel a nyomravezetőnek. Továbbá röviden tájékoztatt arról, hol tart a felderítés, milyen részeredményeket értek el. A Nemzeti Nyomozóiroda munkatársai is csatlakoztak a nyomozáshoz, ők segítették az elemző-értékelő munkát.

A sajtótájékoztatók azonban nem nyugtatták meg a közvéleményt. Habár az eset már lekerült a címlapokról, egyre nőtt a nyomás a rendőrség „életes” nyomozóin. A kutatás még mindig nagy erővel folyt, de a helyzet egyre kilátástalanabbnak tűnt.

Május végén a híváslisták alapján látókörbe került egy helyi férfi. A bűncselekmény feltételezett időpontja körül többször használta a mobiltelefonját. A mobiltelefon átjátszóantennákra való feljelentkezése alapján nyomon követhető volt a mozgása, így beidéztek kihallgatásra. Vallomásában elmondta,

hogy azon a novemberi éjszakán két barátjával, a szintén helybeli *B. Balázssal* és *P. Józseffel*, 22 óra körül egy dunavarsányi diszkóba mentek bulizni. Ott ittak egy kevés alkoholt, de nem maradtak sokáig, mert közben a barátnőjével telefonon beszélt, és összevesztek. Ezért szölt a haverjainak, hogy induljanak haza. Így is tettek, de nem tudtak túl gyorsan autózni, mert nagyon hideg volt, és csúsztak az utak. Kiskunlacházára érve meglátta a barátnőjét az utcán sétálni, ezért a másik két srácot kirakta az autóból és utána sietett. A férfi által elmondottak valószerűnek tűntek. Felkeresték a másik két férfit is, ők ugyanezt mondták, kiegészítve azzal, hogy miután kiszálltak az autóból, egy darabig együtt mentek, majd néhány perc múlva elváltak, és mindketten hazamentek. 2009. június 19-én DNS-mintát vettek tőlük, az eredmény június 25-én érkezett a Pest Megyei Rendőr-főkapitányságra.

A gyilkos elfogása

A hemogenetikus megállapította, hogy a H. Nóra testén talált ondómaradványból eredő DNS-profil és a P. Józseftől származó szájnyalakahártya-törletből származó DNS-képlet megegyezik. Egyértelművé vált, hogy csak ő lehet a gyilkos. Összeállt a kép: P. és két barátja megérkeztek Kiskunlacházára a diszkóból, ő és B. Balázs kiszálltak az autóból, egy darabig együtt mentek, végül különváltak. P. József hazafelé tartott.

Eközben H. Nóra is elindult a művelődési házból, majd P. a Kinizsi Pál utcán utolérte őt, a kiserdőnél pedig megerőszakolta és megfojtotta. 2009. június 26-án, hajnali kettőkor az otthonában fogták el, alig kétszáz méterre az elkövetés helyszínétől. Gyanúsított ki hallgatásán részletes beismerő vallomást tett, ezután a bíróság elrendelte az előzetes letartóztatását. A vallomásaiban megjelölte azt a helyet, ahol H. Nóra táskáját, iratait, telefonját és nyakláncait elrejtette. A lakásán tartott házkutatáskor ezeket megtalálták egy porszivóban. Az elfogásról a rendőrség rögtön sajtóközleményt adott ki és még aznap sajtótájékoztatót is tartott. A média közölte az elfogás hírét, bár nem akkora szenzációként, mint a 2008. novemberi gyilkosságot.

P. József az első kihallgatásán részletes beismerő vallomást tett, bár a nemi erőszakot tagadta. Később ezt a vallomását visszavonta és más történettel állt elő, miszerint a lány önként közöszült vele, és még élt, amikor elváltak. Az utolsó verziója szerint nem erőszakolta meg, de lehet, hogy az aktus hevében megfojtotta. A védekezése több ponton sem állta meg a helyét, a bizonyítékokból egyértelműen megállapítható volt, hogy ő követte el a bűncselek-

ményt. Az igazságügyi pszichológus szerint elsősorban szexuális és érzelmi téren P.-nek súlyos személyiségzavara van. A bizonyítás során igazságügyi elmeorvos szakértő is megvizsgálta, megállapította, hogy elmebetegsége nincs, személyiségzavara beszámítási képességét nem korlátozza. Tehát a felelősségre vonását nem befolyásolja az elmeállapota. Az elsőfokú bírósági ítélet után az ügyészség súlyosbításért fellebbezett, majd 2011. szeptember 15-én megszületett a végleges ítélet: P. Józsefet aljas indokból elkövetett emberölés és erőszakos közöszlítés büntette miatt jogerősen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték.

A média a nagyközönség elé tárta a tárgyalás nyilvános részleteit és az ítéletet. Cikkeztek az elkövetőről is, a családi háttéréről, arról, hogy bujkált-e, vagy sem és hogy miért H. Nórát választotta. A találgatások aztán lassan elcsendesültek. Ma már sehonnan sem hallani az ügyről, így annak a tudatában, hogy az elkövető bűnhődik a tettéért, megnyugodhat a helyi lakosság, és talán némiképp enyhül a szülők mérhetetlen fájdalma is. De valóban elfogadták az emberek az ítéletet? Azok, akik hónapokon át kételkedtek a rendőrség munkájában és egészen más végkifejletet vártak, megváltoztatták a véleményüket?

A sikeresen lezárt nyomozás után sokan fenntartották korábbi álláspontjukat, továbbra is többfős cigány bandákról és nagy fekete autóról beszéltek, az egyértelmű bizonyítékok ellenére. A rossznyelvek szerint P. József csak egy szerencsétlen bolond, akinek a nyakába varrták a gyilkosságot, hogy a rendőrség végre felmutathasson valamit, és lecsillapodjanak a kedélyek.

Készítettem egy kérdőívet, amelyet interneten keresztül sok emberhez eljuttattam. A nyolcvan válaszadó név nélkül, a saját szavaival töltötte ki a kérdőívet. A kérdésekkel az volt a célom, hogy megtudjam, hogyan emlékeznek ma az emberek; az események idején miről és honnan értesültek; mi a véleményük a rendőrség munkájáról; élnek-e még a régi kétes történetek; tudják-e, mi lett az ügy végkifejlete, és mit gondolnak róla.

1. Figyelemmel kíséri-e a bűnügyi híreket? Ha igen milyen módon? – a válaszadók nagy többsége a televízióból és az internetről gyűjti az információkat. Inkább az esti híradóból, néhányan pedig megemlítik a *Kékkő* című bűnügyi magazint. Az interneten a hírportálok és a fórumok a legnépszerűbbek. Ez után következnek az újságok, a nyomtatott sajtó, amely sokkal kevésbé bizonyult népszerűnek az általam vártnál: mindössze tizenhárman felelték, hogy ezekből vagy ezekből is követik a világ történéseit. A rádióra csupán hatan voksoltak. A válaszadók tizenhét százaléka pedig egyáltalán nem vagy

csak nagyon ritkán figyeli a bűnügyi híreket, akadt olyan is, aki hozzátette, hogy szándékosan kerüli az ilyen témájú műsorokat. Valaki megjegyezte, hogy ha akarná, sem tudná elkerülni, hiszen a tévében „gyakorlatilag csak bűnügyi hírekről szól az egész híradó”.

2. *2008-ban megölték H. Nóra kiskunlacházi lakost. Honnan értesült először a gyilkosságról?* – a válaszolók negyvenkét százaléka ismerősöktől, rokonoktól, barátoktól hallott az esetről. Ebben valószínűleg az is közrejátszik, hogy a kitöltők közül sokan kötődnek valamiképp Kiskunlacházához és a környező településekhez. Harmincöt százalékuk valamelyik tévéhíradóból, huszonhárom százalékuk az internetről szerzett tudomást a bűntényről. Többen is megjelölték az internetes közösségi oldalt is hírforrásként. Rádióból csupán ketten, egyvalaki pedig a *Zsaru Magazin*ból értesült a történetről. Kevesebb mint egy százalékuk egyáltalán nem hallott az esetről, vagy nem emlékszik már rá. Ezek az arányok is alátámasztják a korábban írtakat, miszerint a helyi szóbeszédnek nagyban befolyásolták a közvéleményt, mivel később a médiák is lehozták ezeket. Sokan érezték úgy, ha a helyiektől kérdezősködnek, első kézből kaphatnak valós információkat.

3. *Nyomon követte-e a gyilkosság utáni eseményeket valamilyen módon?* – ezt a kérdést azért tartottam fontosnak, mert kíváncsi voltam rá, hogy azok közül, akikhez az első sokkoló hírek eljutottak, hányan és milyen mélységben követték a további fejleményeket. A válaszokból megállapítható, hogy azok, akik az elején hallottak a történetről, szinte mind figyelemmel kísérték a későbbi eseményeket is. Az alig egy százalékhoz – akik egyáltalán nem is hallottak akkor az ügyről – alig néhány személy csatlakozott. Ők csak az első híradásokban látták, és azután már nem foglalkoztatta őket az eset.

4. *Ha nyomon követte az eseményeket, miért, ha nem, miért nem?* – a többséget megdöbbentette az eset, és érdekelte a nyomozás, kíváncsi volt, ki lehetett az elkövető: „*érdekelt, hogy kikövette el, miért és hogy hogyan bukott le*”. Néhányan leírták, hogy személyes tragédiájuk volt az ügy, mert ismerték H. Nórárt vagy a családját. Több környékbeli, helyi lakos is írta: „*a közelben történt*”. Sokan azért érdeklődtek, mert sajnálták a lányt, vagy annyira felháborította őket az eset, hogy nem tudtak elmenni mellette szó nélkül: „*Mert felháborított az eset, és együtt érzem a családjával*”; „*ami vele történt, akár velünk is megtörténhetett volna*”. Van, aki szerint lehetetlen volt nem

hallani a fejleményeket: „sokan beszéltek róla, így nem tudtam nem követni”; „a média rám erőszakolta”.

5. *Ha figyelemmel kísérte az eseményeket, honnan informálódott? – a kapott válaszokból azt a következtetést tudtam levonni, hogy néhányan – azok közül, akik korábban csak ismerősöktől kapták a híreket – próbáltak utánaolvasni a fejleményeknek interneten vagy újságokban, de még mindig a helyi lakosok szavára adtak leginkább: „Elsősorban helyi forrásokból próbáltam informálódni, csak utána a tv.”*

6. *Részt vett-e a H. Nóra emlékére tartott felvonuláson, megemlékezésen? Ha igen, melyiken? – a korábbi kérdésekre adott feleletekből kiderült, hogy a válaszadók jelentős része Kiskunlacházán vagy a környékén lakik, és ebben az időben még aktívabban vettek részt a helyi közösség életében. Ezért meglepő számomra, hogy a *Demonstráció az erőszak ellen az életért* jelmonddal tartott felvonuláson csupán négyen vettek részt a válaszadók közül. Közülük egyvalaki pedig 2009 szeptemberében részt vett a Jobbik helyi csoportja által szervezett demonstráción. Szerintük ismét elszaporodtak Kiskunlacházán a bűncselekmények, romlott a közbiztonság, ezt a helyi romákkal hozták összefüggésbe, ezért végigvonultak a „cigánysoron”. A már feloszlott Magyar Gárda öltözetében megjelenő háromszáz tüntetővel együtt tiltakoztak az erőszak ellen. Ez a fellépés annyiban kapcsolódhatott H. Nóra esetéhez, hogy róla is említést tettek a felvonuláson, továbbá az ő esetében is sokáig roma elkövetőkről beszéltek. A lány temetésén a kérdőívre válaszolók közül egyvalaki volt jelen.*

7. *A nyomozás lezárása előtt hallott-e lehetséges elkövető, elkövetőkről? – a megkérdezettek több mint hatvan százaléka hallott lehetséges elkövetőkről, sokan megjegyzik, hogy „pár roma fiatal is szóba került”. Akad, aki igen racionálisan gondolkodik, ezt írja: „Megpróbáltam nem tulajdonítani jelentőséget a találgatásoknak és a pletykáknak.”*

8. *Emlékszik-e valamilyen pletykára, találgatásra? Ha igen, mi volt az? – azt hiszem, az előzmények ismeretében senki nem lepődik meg az eredménnyel. Az, aki hallott valamit a szóbeszédekből, több elkövetőről és cigány fiatalokról ír: „a pletykák szerint több roma elkövető volt”; „Azt mondták az elején, hogy nem csak egy DNS-t találtak a testen, hanem többet is, meg azt is mondták, hogy egy roma társaság már előre kinézte magának a Nórit...” Egy*

másik válasz: „*Sztojka*”. Volt olyan is, amit eddig még nem hallottam: „*Hentes foglalkozású elkövető, a lány barátja, a lány apja...*” De emlékeznek még a rosszindulatú fecsegésekre is, amelyekben a lányt hibáztatták az áldozattá válásában.

9. *Őn szerint mi volt az oka, hogy sokáig cigány fiatalokat vélték elkövetőknek?* – ez a kérdés osztotta meg leginkább a válaszadók táborát. Két nagyobb, ellentétes véleményű csoport alakult ki, és egy kisebb semleges. Az első nagy csoportot azok a szélsőségesen gondolkodók alkotják, akik a bűnözés szó hallatán egyből a cigányságra gondolnak. Szerintük a cigánybűnözés igenis jelen van Magyarországon, a közbiztonságot rossznak ítélik meg, és ezért a kisebbséget okolják Kiskunlacházán vagy akár az egész országban. A másik nagy csoport szimpla rasszizmust vél a találgatások mögött, és azt, hogy általánosan jellemző az, hogy „*magyar felfogás szerint a cigányok bármikor elkövetnek ilyesmit, és könnyebb mást hibáztatni, mint a saját környezetünkben, a saját fajtánk közt szétnézni*”. „*Az emberek csak rájuk tudnak gondolni mostanában, ha valami baj történik*.” Egy-két hozzászólásból pedig arra lehet következtetni, hogy a felfokozott közhangulatnak, a bűnbakke-resésnek és a média általi befolyásolásnak tulajdonítható az alaptalan vádak elterjedése.

10. *Mi a véleménye a rendőrség munkájáról az esettel kapcsolatban?* – pozitív véleményt harminchárom százalék adott. Szerintük a nyomozás szakszerű, célirányos és tudatos volt. Bár néhányan hozzátették, hogy kissé lassúnak találták, sokallják az eltelt hét hónapot. Negatívan értékelte a rendőrség munkáját a válaszadók huszonöt százaléka. Ők nagyon lassúnak és elnagyoltnak látták a nyomozást, sőt volt, aki ezt írta: „*Látszólag úgy tűnt, hogy nem csinálnak semmit...*” Közülük a legtöbben nem indokolták meg a véleményüket, csak egy szóval válaszoltak: „*hanyag*”; „*gyatra*”; „*elnagyolt*”.

Szintén huszonöt százalékot tesz ki azoknak a tábora, akik nem tudják megítélni a munkafolyamatot, sokan arra hivatkozva, hogy nincsen róla elég információjuk. A maradék tizenkét százalék semlegesén értékelt: „*tették a dolgukat*”; „*megcsinálták, amit kell*”.

11. *Hallott-e arról, hogy elfogták az elkövetőt? Ha igen, honnan értesült róla?* – meglehetősen sokan, a válaszadók nyolcvanöt százaléka értesült róla, hogy P. Józsefet elfogták. Ellentmondást mutat, hogy az, aki figyelemmel kísérte a fejleményeket, végül mégsem tudott az elfogásról, míg más, akít

nem foglalkoztatott az ügy, tud az eredményről. Az információk forrásában jelentős eltérést nem tapasztaltam, továbbra is ismerősök, környékbeliek állnak az első helyen, amit a televízió, majd az internet követ.

13. Tud-e arról, hogy milyen jogerős ítélet született? Ön szerint a rendőrség valóban H. Nóra gyilkosát fogta el? – a kérdőívet kitöltők majdnem fele, negyvenhat százaléka egyáltalán nem hallott arról, hogy elítélték P. Józsefet. Tizenhárom százalékuk hallott valamit róla, de pontosan nem tudta, mi lett a végkifejlet. Negyvenhárom százalék tud a másodfokú jogerős ítéletről. Negyven százalékuk igennel válaszolt arra, hogy valóban a gyilkost fogták-e el, huszonegy százalék viszont még a lehetőségét is egyértelműen elutasítja. Ők a mai napig is ragaszkodnak a többelkövetős verziókhöz. Náluk többen vannak azok, akik nem biztosak benne, vagy nem tudják megítélni, hogy mi az igazság.

Az utolsó kérdés pedig szorosan kapcsolódik az előzőhöz, arra voltam kíváncsi, hogy az ott adott választ mire alapozták.

Az első csoport indoka legtöbb esetben a DNS egyértelműsége, vagy az elkövetőnél talált bizonyítékok, H. Nóra táskája, iratai, a nyakláncai. A kételkedők indokai: „*Szerintem csak rákenték a balhét*”; „*Mert nem volt meggyőző, a rendőrség, meg csak azért kapott el valakit, hogy meglegyen a statisztika.*” Végül, akik nem tudtak állást foglalni: „*Arra, hogy nincsen semmilyen kapcsolat, ahonnan részletesebben hallottam volna az ügyről. Egy-két lényeges hírt tudok, csak annak alapján meg nem ítélnék meg.*”

Ugy gondolom, hogy a kérdőívben szereplő válaszok alátámasztják azt a korábbi állításhoz, hogy nagyon sokakat érdekelt a bűntény felderítésének alakulása. A hamis információk gyökere a helyiek találgatása, aztán a média mindezt tovább fokozta, ezzel több hónapig fenntartva az érdeklődést. Az elfogásról már kevesebben tudtak, ez nem volt akkora szenzáció. Sok szélsőséges véleményt is megírtak, de megnyugtató, hogy vannak, akik nem hisznek el minden mendemondát. A nyomozás folyamán a kezdeti negatív vélemény, bár nem teljes mértékben, de pozitívabb irányba változott.

A nyomozás hét hónapjának értékelése

Egy Pest megyei nagyközségben megerőszkoltak és megölték egy 14 éves diáklányt. A helyiek megrendültek, egy ország figyeli az eseményeket. A rendőrség nagy erővel nyomozni kezdett, a média pedig minden lépését kö-

vette. A Kiskunlacházi Önkormányzat képviselő-testülete felajánlott egymillió forint nyomravezetői díjat és lépéseket tett a település közbiztonságának megerősítése érdekében. A kezdeti információk és a helyszínen talált nyomok biztatók, DNS-mintát is sikerült rögzíteni. Az elsődleges adatgyűjtések arra irányultak, kinek lehetett indoka a bűncselekmény elkövetésére. A rendőrség első körben a művelődési házban szórakozók körét, majd a lány ismerőseit térképezte fel. Ez elég hosszú folyamat volt, mivel nagyon sok ember számításba jöhetett. A helyiek találgatásba kezdtek, a sajtó pedig folyamatosan cikkezett. Több cigány származású elkövetőről beszéltek. A valótlán információkat a rendőrség cáfolta, de sokan megerősítést véltek felfedezni a helyi polgármester szavaiban. A találgatások középpontjában állt három helyi cigány fiú, de ők azt állították, nincs közük a tettehez, és ezt a poligráfos vizsgálat is igazolta. Családjuk további egymillió forinttal növelte a nyomravezetői díj összegét. Kövér László is megszólalt, párhuzamot vonva az ország közbiztonsági helyzete és a Kiskunlacházán uralkodó feszültség között. A magyar rendőrséget is keményen bírálta, erre a rendőrfőkapitány tényszerű, határozott választ adott. Az idő telt, gyanúsított nem volt, és a nyomozók egyre csak nőtt a nyomás. A harmadik hónap után sok embert kizártak, és úgy tűnt, az első verziók nem vezetnek eredményre. Konceptióváltásra volt szükség, ki kellett terjeszteni a nyomozást nagyobb személyi körre. E közben folyamatosan zajlott a híváslisták elemzése, az internetes kapcsolatok feltérképezése, a DNS-minták rögzítése és a tanúkihallgatások sora. Hét hónap után került a rendőrség látókörébe az a háromfős társaság, amelynek egyik tagja volt az elkövető: P. József. A DNS egyértelművé tette, hogy ő az, akit keresnek. Az elfogás után a bizonyítás következett. Bár a nemi erőszakot mindvégig tagadta, sikerült bebizonyítani az ellenkezőjét. P. József jelenleg is életfogytig tartó szabadságvesztését tölti.

Véleményem szerint a nyomozás mindvégig ésszerű, logikus és szakszerű volt. Nem hibáztatható a hatóság azért, hogy hét hónap kellett az elkövető elfogásához.

Összegzés

Az általam tanulmányozott bűncselekmény kommunikációja kapcsán ezen következtetéseket vontam le: a találgatások, pletykák és a rendőrség munkájának kritizálása elkerülhető lett volna. Véleményem szerint mindkét oldalon követtek el hibát. A rendőrség mindig tényszerű és hiteles sajtóközleménye-

ket adott ki, a nyomozás érdekében visszatartott információk nem jutottak ki a szervezettől. Az ügyet azonban igen nagy érdeklődés övezte és ehhez képest nagyon minimális volt a rendőrség által az állampolgároknak nyújtott tájékoztatás. Ez adhatott okot arra, hogy valótlan cikkek láttak napvilágot. Mivel a lakosság nem kapott újabb információkat, ezért joggal gondolhatta, hogy nem halad a nyomozás, a szervezet iránti bizalom pedig fokozatosan csökkent. Szerencsésebb lett volna folyamatos tájékoztatást adni a nyomozás állásáról, arról, mire jutottak, és merre haladnak tovább.

Például amikor felismerték, hogy az első elképzelésük nem hoz eredményt, és változtatni kell a koncepción, nem csak annyit kellett volna közölni az emberekkel, hogy az „*adatgyűjtés kiszélesítése vált szükségessé*”. Ebből egy laikus csak annyit tud leszűrni, hogy amit eddig csináltak, nem ért semmit. Ha már látták, hogy az elkövető nem az ismeretségi körből származik, talán meg lehetett volna osztani a nyilvánossággal az első verziót és a lefolytatott nyomozati cselekmények egy részét. Természetesen nem azt akarom mondani, hogy mindent közszemlére kellett volna tenni, de többet lehetett volna elárulni, persze csak addig, amíg az nem veszélyezteti az eljárás eredményességét.

A másik oldal a tömegkommunikáció, a média. Elsődleges hibája, hogy folyamatosan áruba bocsátja az objektivitást és a hitelességet. A nagyobb szenzáció és ezzel a nagyobb népszerűség és bevétel érdekében számtalanszor torzítja a tényeket. Sokszor a hiányos információkat saját „ötletekkel” kiegészítve alkotják meg a történeteket. Ezek a problémák a kiskunlacházi ügy kapcsán is mindvégig jelen voltak. Bár a rendőrség próbált mindenféle ráhatástól mentesen dolgozni, a folyamatosan megjelenő valótlan állításokkal és az őket támadó szidalmazásokkal mégis nagy nyomást gyakorolt rá a média.

Azzal, hogy egy aktuális eseményből, hírből milyen részeket emelnek ki, hangsúlyoznak, jelentősen manipulálhatják a közönséget. A találgatások alapja lehet a pontatlan fogalmazás, a szakkifejezések ismeretének hiánya is. A felkészületlen újságírók sokszor követnek el ilyen hibákat. Ennél még nagyobb probléma, ha ténykérdésekben hibáznak, ami a vizsgált bűncselekménnyel kapcsolatban kirívóan sokszor fordult elő. A médiáknak némi önmérséklet kellene tanúsítaniuk, a közölt híryanag hitelességére törekedniük, hiszen azazal, hogy tömegekhez jutnak el nap mint nap, óriási hatalom van a kezükben, és ezzel nem lenne szabad visszaélniük.

A média és a rendőrség kölcsönösen függnek egymástól. Normál esetben a hírpiramis csúcán a hírforrás áll, alatta a média. Napjainkban ez megfordulni látszik, de ez nem vezet jóra. Ezért ki kell építeni egy jól működő rend-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

szert, amelyből mindkét fél profitálhat. Bár a céljuk sok szempontból ellentétes, meg kell találniuk a közös hangot. A média nagyon sok bűnügyi információra tart igényt, ezek leghitelesebb forrása a rendőrség. A rendészeti szervezetnek pedig szükségük van a médiára, hiszen rajta keresztül elérhetik a nyilvánosságot. Ezt a kapcsolatot kéne erősíteni, és tanulni a korábbi hibákból. A rendészet és a média együttműködésére akkor lenne igazán lehetőség, ha mindkét fél megismerhetné a másik munkáját, és tudatosulna, hogy bár eltérő érdekektől vezérelve, egymástól különböző szakmák szabályai szerint, de közös céljuk a társadalom szolgálata lehetne. Bízom benne, hogy a közeljövőben ez megvalósulhat!